

Quick Scan Duurzame Ontwikkeling

Een beknopte Handleiding

Inhoud

Tabel Quick Scan Duurzame Ontwikkeling	3
Quick Scan Duurzame Ontwikkeling –Een beknopte handleiding	4
1. <i>Inleiding en Doelstelling:</i>	4
1. Door wie?	4
2. Wanneer?	4
3. Gebruik?	5
2. <i>Beschrijving van de Doelgroepen:</i>	6
1. Algemeen	6
2. Burgers	7
3. Kinderen en Jongeren (-25 jaar)	7
4. Mensen in Armoede	8
5. Personen met een Handicap	8
6. Gender	9
7. Holebi's	9
8. Etnisch-culturele minderheden	10
9. Ouderen	10
10. Bedrijven	10
11. Organisaties	11
3. <i>Beschrijving van de Effectcategorieën:</i>	11
1. Ecologische pijler	11
2. Sociale pijler	12
3. Economische pijler	13
4. Institutionele pijler	14
4. <i>Ondersteuning en helpdesk:</i>	15

Tabel Quick Scan Duurzame Ontwikkeling

Heeft het initiatief een effect op...	Voor volgende betrokken partijen...										
	Algemeen	Burgers								Bedrijven	Andere overheden en organisaties
		Kinderen & jongeren	Mensen in armoede	Mensen met een handicap	Gender	Holebi's	Etnisch Culturele Minderheden	Ouderen	Burgers Algemeen		
Ecologische pijler											
Klimaat?											
Milieukwaliteit?											
Natuur en biodiversiteit?											
Lokale leefkwaliteit?											
Open ruimte?											
Natuurlijke hulpbronnen & voorraden?											
Sociale pijler											
Werkgelegenheid & jobkwaliteit?											
Inkomensongelijkheid?											
Onderwijs?											
Welzijn & volksgezondheid?											
Huisvesting?											
Cultuur & vrijetijdsbesteding?											
Respect voor mensenrechten?											
Mobiliteit?											
Economische pijler											
Investerings & competitiviteit?											
Internationalisering?											
Innovatie?											
Ondernemerschap & KMOs?											
Infrastructuur & logistiek?											
Eco-efficiëntie?											
Institutionele pijler											
Brussel?											
Lokale besturen?											

Quick Scan Duurzame Ontwikkeling – Een beknopte handleiding

1. Inleiding en Doelstelling:

De Quick Scan is een snelle en eenvoudige vorm van impactanalyse voor duurzame ontwikkeling. Het instrument laat de regelgever toe om vroeg in de besluitvorming belangrijke effecten op de verschillende pijlers van duurzame ontwikkeling (sociaal, ecologisch, economisch en institutioneel) te identificeren, met specifieke aandacht voor kwetsbare groepen.

De Quick Scan wil beleidsmakers vroeg in het beleidsproces attenderen op mogelijke indirecte effecten van hun regelgevend initiatief, effecten waarmee vanuit de beleidsvoering niet altijd meteen rekening gehouden wordt. Het omvattend kader dat deze Quick Scan biedt is een handig middel om op een holistische manier met de verschillende potentiële effecten van een regelgevend initiatief rekening te houden, startend in de vroege fasen van het beleidsproces.

De Quick Scan vormt dus een ideaal referentiekader voor de opmaak van de effectbeoordeling van de Vlaamse Reguleringsimpactanalyse (RIA), en het opzet sluit aan bij de doelstellingen van RIA om beleidscoördinerend te werken en om nieuwe regelgeving inhoudelijk terdege voor te bereiden en te onderbouwen.

Het invullen van de Quick Scan effectenbeoordeling geeft aan waar belangrijke effecten en zo kunnen de inhoudelijke specifieke toetsen die doorheen het RIA-proces relevant zullen zijn (Armoedetoets, JoKER, Gelijke Kansen, Brussel, lokale besturen...) in een vroeg stadium geïdentificeerd worden. De Quick Scan zorgt er dus voor dat inhoudelijke specifieke toetsen efficiënt en proportioneel in RIA kunnen worden toegepast, waardoor de administratieve last verbonden aan de toetsen minimaal is. De Quick Scan als instrument is in RIA geïntegreerd en is dan ook gedragen door alle betrokkenen die in hun beleidsbrief of beleidsnota aangeven een inhoudelijke sectortoets uit te werken.

1. Door wie?

De Quick Scan van een regelgevend initiatief wordt uitgevoerd door de **dossiereigenaar** (vakadministratie / Kabinet) in overleg met de cel wet kwaliteit van het beleidsdomein verantwoordelijk voor het regelgevend initiatief. Voor begeleiding en ondersteuning bij het invullen kan u beroep doen op de helpdesk (zie verder).

2. Wanneer?

De Quick Scan wordt idealiter toegepast vanaf de vroege fasen van het beleidsproces, zoals op de initiatieven die in de regelgevingsagenda's vermeld staan. Zo kan de Quick Scan ook

op de conceptnota van een regelgevend initiatief worden toegepast. Het laat toe om vroeg potentiële effecten in kaart te brengen en waar nodig bij te sturen.

De Quick Scan kan als ‘levend’ document worden geactualiseerd naarmate het regelgevend initiatief vorm krijgt. In de vroege fases van het regelgevingsproces, zoals tijdens de fase van de regelgevingsagenda, zijn er nog veel vrijheidsgraden en is er vaak nog geen sprake van één bepaalde maatregel. Het instrument laat in een vroege fase toe effecten op een volledige en consistente manier weer te geven in de regelgevingsagenda en de conceptnota, als deel van het RIA-sjabloon. Zo kan vroeg bepaald worden welke effecten zeker moeten worden meegenomen in de effectenanalyse (in RIA).

3. Gebruik?

De Quick Scan bestaat uit 22 categorieën van effecten op duurzame ontwikkeling (rijen), die mits relevant, kunnen onderverdeeld worden volgens 10 doelgroepen (kolommen). De vraagstelling is telkens als volgt: ‘Heeft het beleidsinitiatief een effect op.....; voor volgende doelgroepen’.

vb: Heeft het beleidsinitiatief een effect op *onderwijs voor mensen in armoede*?

Indien dit het geval is, kruist u het vak in de tabel aan. Zoniet laat u het vak open.

De meest relevante effecten per doelgroep staan in de grijsgekleurde vakken weergegeven. Voor de effecten onder de ecologische dimensie zal vooral de kolom ‘algemeen’ van toepassing zijn, en het zijn vooral de effecten onder de sociale dimensie die voor verschillende doelgroepen van burgers in kaart gebracht kunnen worden.

De doelgroepen kunnen onderverdeeld worden in directe doelgroepen (waarop de maatregel beoogt een impact te hebben) en indirecte doelgroepen, zij die als betrokken actoren op een indirecte manier, zowel gewild als ongewild beïnvloed kunnen worden door het wetgevingsinitiatief.

De doelgroepen-kolommen dienen niet om absolute uitspraken uit te lokken maar om de reflectie over DO-effecten te structureren voor verschillende doelgroepen, en daar vervolgens gepast rekening mee te houden.

Een schijnbaar neutrale maatregel kan immers toch ongewenste negatieve effecten creëren bij bepaalde doelgroepen. Ook voor speciale maatregelen die enkel inspelen op de noden van bepaalde doelgroepen, is het belangrijk na te gaan of ze geen negatieve effecten hebben op andere doelgroepen, deelgroepen of aspecten. Een maatregel kan namelijk verschillende effecten op verschillende doelgroepen hebben.

Om de negatieve of positieve impact van de voorgenomen maatregel juist te kunnen inschatten, is het allereerst belangrijk een zicht te krijgen op de bestaande situatie. Vervolgens is het de bedoeling om aan te geven hoe de nieuwe maatregel een effect zal hebben op de bestaande toestand (verbetering, verslechtering of instandhouding), dit voor elk van de doelgroepen. Dit kan via de een omschrijving in de effectenbeoordeling in RIA, waarbij deze Quick Scan een leidraad voor de structurering van effecten vormt (<http://www.bestuurszaken.be/opmaken-van-een-ria>).

Het is ook aangeraden om bij het invullen en gebruik van de Quick Scan aan te geven op welke bron de informatie gebaseerd is. Gaat het om een intuïtieve inschatting? Is die gebaseerd op databanken, studies, ervaringen in andere domeinen of het buitenland? Op basis van consultaties of andere? Indien u voor een bepaalde vraag of aspect verdere ondersteuning wenst kunt u ook met de helpdesk (zie verder) contact op nemen.

Ter illustratie hierbij een voorbeeld hoe een maatregel ook indirecte en ongewenste effecten met zich kan meebrengen.

Nemen we het voorbeeld van een maatregel die een verlaagd tarief voor de onroerende voorheffing invoert voor energiezuinige woningen. Als we vragen naar de bestaande toestand, zou de regelgever de bedenking moeten maken dat

1. de meeste eigenaars van energiezuinige woningen een hoger inkomen hebben en dat gezinnen met lagere inkomens (*procentueel vaker allochtonen, mensen met een handicap, een deel van de doelgroep ouderen (met lage pensioenen) en uiteraard de doelgroep mensen in armoede*) meestal niet voldoende financiële reserves hebben om de kosten voor te schieten (vereist volgens de huidige subsidiemechanismen) om hun woning energiezuinig te maken
2. dat de verlaging van het tarief voor de onroerende voorheffing misschien geen stimulans zal zijn voor deze lagere inkomens, omdat ook hier de eigenaar zelf eerst de kosten van de ingrepen moet dragen.

Vertrekkend vanuit deze bestaande toestand, zou in de matrix voor het sociale luik, een 'x' ingevuld moeten worden bij effect op 'inkomensongelijkheid' bij de doelgroepen 'mensen in armoede', 'mensen met een handicap', 'allochtonen' en een deel van de doelgroep 'ouderen'. Deze groep zal immers geen verlaging krijgen van de onroerende voorheffing en blijft in woningen zitten met hoge energiekosten. Voor de ecologische dimensie van de duurzaamheidstoets zal er wel een positief effect zijn ('x' onder klimaat en eco-efficiëntie) bvb.) verschijnen bij bepaalde doelgroepen, maar dus niet bij de lagere inkomens.

2. Beschrijving van de Doelgroepen:

We onderscheiden vooreerst vier grote doelgroepen die door een maatregel gevat kunnen worden:

- Burgers
- Bedrijven
- Andere overheden
- Organisaties

1. Algemeen

De kolom algemeen laat een algemene inschatting toe van het effect van een initiatief, zonder expliciet naar een doelgroep te verwijzen.

2. Burgers

Onder Burgers onderscheiden we de volgende specifieke doelgroepen:

3. Kinderen en Jongeren (-25 jaar)

Als er effecten zijn op kinderen en jongeren (personen jonger dan 25 jaar) moeten deze in beeld gebracht worden in een kind- en jongereneffectrapport (JoKER). Er wordt steeds gebruik gemaakt van het RIA-sjabloon, ook in de uitzonderlijke gevallen waar geen RIA moet opgemaakt worden maar wel een JoKER. Het JoKER wordt geïntegreerd in de RIA als een RIA wordt opgemaakt. Voor de opmaak van een JoKER of de inschatting van de effecten op kinderen en jongeren in het kader van een RIA werd een JoKER-handleiding opgemaakt (zie: <http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/joker.aspx>).

De effecten op kinderen en jongeren liggen voor de hand als deze de rechtstreekse doelgroep vormen in het regulerend initiatief. Voorbeelden daarvan zijn participatie van leerlingen in het onderwijs, de rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp...

Maar effecten kunnen er ook zijn als kinderen en jongeren niet expliciet als doelgroep genoemd worden in het regulerend initiatief. Deze effecten kunnen minder zichtbaar zijn, onrechtstreeks of niet beoogd. Denken we daarbij aan de regulering van het lokaal beleid (jeugd, cultuur, sport...): ook al zijn gemeenten de rechtstreeks beoogde doelgroep, is het duidelijk dat het lokaal beleid effecten beoogt bij de burgers en bij kinderen en jongeren in het bijzonder. Andere voorbeelden kunnen zijn: geluidsnormen, gezond binnenklimaat...

Effecten op kinderen en jongeren moeten ook in beeld gebracht worden als het regulerend initiatief zich richt tot de hele bevolking. Algemene maatregelen hebben niet dezelfde effecten op de verschillende leeftijdsgroepen. Daarbij moet ook voor ogen gehouden worden dat kinderen niet van dezelfde participatie- en andere rechten genieten als volwassenen (geen stemrecht). Het VN-kinderrechtenverdrag en het Handvest voor de Grondrechten van de Europese Unie stellen dat het belang van het kind een eerste overweging moet zijn in alle acties m.b.t. kinderen, of ze nu door publieke of private instellingen genomen worden.

Hou er rekening mee dat 'het' kind, 'de' jongere niet bestaat. De vraag naar de opmaak van een JoKER of de inschatting van de effecten op kinderen en jongeren in het kader van een RIA zal zich ook stellen als slechts een deel van de kinderen en jongeren geraakt wordt: baby's, peuters, kleuters, lagere schoolkinderen, tieners, adolescenten, jongvolwassenen... maar ook jongens/ meisjes, kinderen en jongeren die leven in armoeden met een handicap, van vreemde afkomst, zonder papieren, met een specifieke religieuze overtuiging, Roma...alsook kinderen en jongeren met een combinatie van deze achterstellingsmechanismen. Dat maakt dat kinderen en jongeren, zoals volwassenen, een zeer diverse groep zijn.

4. Mensen in Armoede

Armoede is een netwerk van sociale uitsluitingen dat zich uitstrekt over meerdere gebieden van het individuele en collectieve bestaan. Het scheidt mensen in armoede van de algemeen aanvaarde leefpatronen van de samenleving. Tussen het leven van mensen in armoede en mensen zonder armoede-ervaring bestaat er een moeilijk overbrugbare kloof, die zich manifesteert op verschillende vlakken: structurele participatie, vaardigheden, kennis, gevoel en krachten van de mensen.

Mensen in armoede ervaren uitsluiting op diverse levensdomeinen, zoals werk, onderwijs, wonen, gezondheid, vrijetijdsbesteding, gezin, maatschappelijke dienstverlening ... Zo krijgen mensen in armoede bijvoorbeeld te maken met een te laag inkomen, slechte huisvesting, zwakke gezondheid of lage scholingsgraad. Minder zichtbaar maar zeker niet minder belangrijk is wat armoede met de mensen zelf doet. Een leven in armoede heeft een enorme impact op het zelfbeeld en de krachten van mensen in armoede. Zowel materiële en immateriële aspecten moeten in rekening worden gebracht bij het evalueren van de effecten van een beleidsmaatregel op mensen in armoede.

Voorbeeld: een optie die schulden wellicht snelst doet afnemen, is het budget volledig uit handen nemen van mensen in armoede en door een schuldbemiddelaar laten beheren. Dit is echter nefast voor hun zelfwaardergevoel. Beter is mensen zelf leren hun budget te beheren, hen te versterken in hun kennis, maar ook in hun eigenwaarde, hun mentale veerkracht.

Armoede wordt op diverse manieren gemeten: objectief (bv. personen met een inkomen onder de 60% van het mediaan beschikbaar inkomen of die materieel gedepriveerd zijn lopen een verhoogd armoederisico), of subjectief in functie van de beleving van mensen. Uit de cijfers blijkt duidelijk dat een aantal doelgroepen een verhoogd risico lopen om in armoede te belanden. Het gaat onder meer om ouderen, alleenstaanden, personen in eenoudergezinnen, werklozen en andere mensen die niet-actief zijn op de arbeidsmarkt, laaggeschoolden, huurders, gezinnen met kinderen waar niemand werkt of met lage werkintensiteit en etnisch-culturele minderheden.

Binnen de Quick Scan evalueert u of de voorliggende beleidsmaatregel de kloof tussen mensen in armoede en mensen zonder armoede-ervaring vergroot of verkleint. Neemt de inkomensongelijkheid toe of af? Kunnen mensen in armoede makkelijker of moeilijker volwaardig participeren aan de samenleving? Zijn diensten voor hen even toegankelijk of worden ze met bijkomende drempels geconfronteerd?

5. Personen met een Handicap

Handicap wordt omschreven als elk langdurig en belangrijk participatieprobleem van een persoon dat te wijten is aan een samenspel van enerzijds externe factoren en anderzijds functiebeperkingen van mentale, psychische, lichamelijke of zintuiglijke aard.

Voor de doelgroep 'personen met een handicap' is vooral van belang na te gaan of de maatregel de inherente waardigheid, de individuele autonomie en onafhankelijkheid, met

inbegrip van de vrijheid eigen keuzes te maken, versterkt of vermindert; of ze volledige en daadwerkelijke participatie aan de reguliere samenleving bevordert (in plaats van aparte circuits), d.w.z. o.a. dat personen met een handicap op dezelfde manier als anderen toegang hebben tot en gebruik kunnen maken van allerlei diensten, zoals huisvesting, onderwijs, vrije tijd, werkgelegenheid... eventueel mits redelijke aanpassingen (d.w.z. aanpassingen en ondersteuning op maat van het individu).

Binnen deze context vormt ook *universele toegankelijkheid* een belangrijk aandachtspunt om de impact van de maatregel op af te toetsen. Terwijl redelijke aanpassingen een oplossing zijn op maat van het individu (met een handicap), biedt integrale toegankelijkheid een oplossing voor iedereen, die ook aanpassingen naderhand overbodig maakt. Personen met een handicap zijn in deze zonder twijfel de meest kritieke doelgroep, maar een goede toegankelijkheid is in tijden van steeds toenemende vergrijzing bv. evenzeer voor ouderen van cruciaal belang. Een toegankelijke samenleving is immers één van de sleutels tot een actieve en autonome participatie aan het socio-economisch leven. Een toegankelijke leefomgeving kan de individuele zorgvraag mogelijk vermijden of minstens uitstellen. Dit betekent dat alle voorzieningen (zowel gebouwen als open ruimten en diensten) voor wonen, leven en werken effectief bereikbaar, betreedbaar, betaalbaar en bruikbaar zijn voor iedereen. Of met andere woorden dat iedereen onafhankelijk en op gelijkwaardige wijze gebruik kan maken van alle voorzieningen.

6. Gender

Gender is de sociale en culturele constructie van respectievelijk vrouwelijkheid en mannelijkheid. Zij gaat gepaard met -vaak onbewuste- ideeën en vooroordelen over hoe vrouwen en mannen 'zijn', opvattingen over hoe zij zich moeten gedragen, verwachtingen met betrekking tot de taken die ze opnemen en de keuzes die ze maken in de uitbouw van hun leven.

Gender is een maatschappelijk ordeningsprincipe dat in sterke mate bepaalt hoe individuen zich kunnen ontplooiën. Veel van de ongelijke kansen die burgers ervaren in concrete fasen van hun leven en in concrete maatschappelijke domeinen, hebben te maken met verwachtingen en beperkingen die gecreëerd worden door het optreden van gendermechanismen. Dergelijke mechanismen doen zich voor in alle mogelijke domeinen van het leven, zowel publiek als privé.

In dit kader dient te worden nagegaan of de geplande maatregel ongewild een verschillende impact heeft op vrouwen en mannen.

Bv: zullen mannen en vrouwen in gelijke mate gebruik (kunnen) maken van bepaalde algemeen bedoelde diensten of in gelijke mate getroffen worden door algemeen bedoelde besparingsmaatregelen?

Daarnaast is het belangrijk om te vermijden dat regelgeving onbewust bestaande gendermechanismen versterkt.

7. Holebi's

Seksuele oriëntatie: verwijst naar het zich romantisch en/of seksueel aangetrokken voelen tot personen van hetzelfde geslacht (homo en lesbisch), het andere geslacht (hetero) of beide (biseksueel).

Het is in dit kader belangrijk om aandacht te hebben voor het feit dat de regelgever soms onbedoeld heteronormatief is. De regelgever gaat er onbewust van uit dat de burger heteroseksueel is. Dit kan leiden tot regelgeving die ongelijke kansen creëert voor holebi's.

Vb: adoptie? Klassieke gezin als basisuitgangspunt?

8. Etnisch-culturele minderheden

Er circuleren uiteenlopende criteria om iemand tot de etnisch-culturele minderheden te rekenen, want een omvattende en eenduidige definitie bestaat niet. Om naar een etnisch-culturele minderheid te verwijzen kunnen we ons op de volgende criteria baseren: immigratie naar België en een langdurig verblijf in België, het immigratieverleden van ouders, grootouders of overgrootouders (de tweede of derde generatie van immigranten die de Belgische nationaliteit hebben), nationaliteit (inclusief de EU-27 burgers), geboorteplaats, juridisch verblijfsstatuut (bijvoorbeeld asielzoeker, vluchteling, in het kader van een gezinshereniging, regularisatie, ...), taal, vreemd klinkende naam, huidskleur, godsdienst of levensbeschouwing, culturele eigenheid zijn alle criteria die gebruikt kunnen worden om een etnisch-culturele minderheid te omschrijven.

9. Ouderen

Doorgaans wordt de leeftijd van 60 jaar en ouder aangewend om aan te geven wanneer het over 'ouderen' gaat. Maar net zoals dé jongere niet bestaat, bestaat ook dé oudere niet en is dit leeftijds criterium niet absoluut.

Enerzijds willen personen die ouder worden zolang mogelijk zelfstandig en actief blijven, anderzijds nemen met de leeftijd sommige competenties af en zijn ondersteunende maatregelen nodig om een gelijkwaardige participatie aan de samenleving te garanderen. Het gaat hierbij om de aanspraak op een inkomen, mobiliteit, een woning, thuiszorg maar ook over kwesties als wilsbeschikkingen, voorlopige bewindvoering, stervensbegeleiding en euthanasie, evenals hospitalisatieverzekeringen en rijbewijzen.

Het geheel van juridische en/of beleidsoplossingen die in de voorgenomen maatregel vervat zijn gaat de impact na voor problemen, die vaker voorkomen bij mensen op leeftijd, zonder er weliswaar specifiek voor te zijn. De voorgenomen maatregel mag de toegang van elke oudere tot de economische, sociale en culturele rechten niet belemmeren en moet discriminatie en sociale uitsluiting op basis van leeftijd voorkomen, verminderen of oplossen. De maatregel houdt rekening met de gelijkwaardigheid van alle leeftijdscategorieën en gaat de invloed na op de participatie, ontplooiing en ontwikkeling van ouderen, zowel op individueel vlak als in collectief verband.

10. Bedrijven

Dit kunnen zowel grote bedrijven als KMO's zijn. Dit kan ook betrekking hebben op bijzondere categorie van bedrijven zoals landbouwers, seveso-inrichtingen, erfgoedondernemingen enz...

Het omvat effecten op de werking en de omgeving waarbij effecten voornamelijk vallen onder financiële effecten, effecten op de producten en diensten (standaarden, processen) en de administratieve lasten en effecten (procedures, goedkeuringen etc.).

Deze effecten komen ook in verschillende mate terug in de effectcategoriegroepen die onder de economische pijler vallen (zie verder). *Andere overheden*

Omvat effecten op de werking en de bevoegdheden van andere overheden (bvb. Federaal). Voor specifieke effecten op Brussel en de lokale besturen verwijzen we naar de effectcategoriegroepen onder de institutionele pijler.

11. Organisaties

Dit kunnen non-profit-organisaties zijn zoals welzijnsvoorzieningen, sportverenigingen, vrijwilligers, verenigingen waar armen het woord nemen, enz... Dergelijke organisaties kunnen vanuit een bepaalde rol ook aangeduid worden als ondernemingen (bv. als werkgever).

Het omvat effecten op hun werking en hun omgeving, effecten op de producten en diensten die ze aanbieden (standaarden, processen) en de administratieve lasten en effecten (procedures, goedkeuringen etc.).

3. Beschrijving van de Effectcategoriegroepen:

1. Ecologische pijler

De effecten op de ecologische pijler van duurzame ontwikkeling zijn voornamelijk gebaseerd op de prioriteiten in het Milieubeleidsplan 2011-2015 en op input van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie.

- *Klimaat* omvat de effecten op de emissies van broeikasgassen, en de effecten op het adaptatiebeleid (aanpassing aan klimaatverandering) en op de adaptatiecapaciteit.
- *Milieukwaliteit (lucht, water, bodem)* omvat de effecten die druk uitoefenen op het milieu, met name druk op lucht-, water- en bodemkwaliteit, en kwalitatieve en kwantitatieve grondwatertoestand. Die effecten omvatten dus de emissies van verontreinigende stoffen naar lucht en water; de nutriëntendruk op de bodem en de milieudruk als gevolg van afvalverwerking en –productie.
- *Natuur & biodiversiteit* omvat de effecten op biologische diversiteit (habitat en soorten); de beleving en toegankelijkheid van groengebieden en landschapszorg.
- *Lokale leefkwaliteit* omvat de effecten op de milieuhinder voor de mens (geur, geluid..), op de groenbeleving in de woonomgeving en op de volksgezondheid t.g.v. bvb. luchtvervuiling.
- *Open ruimte* omvat de effecten op het beslag en de versnippering van de schaarse open ruimte.
- *Natuurlijke hulpbronnen & voorraden (materialen, water, energie)*: dit omvat de effecten op duurzame productie en consumptie (eco-efficiëntie van sectoren (ontkoppeling van economische groei en het geheel van emissies en afvalproductie), het –absolute- gebruik van primaire grondstoffen en materialen, energieconsumptie

en –efficiëntie en inzet van hernieuwbare materialen en hernieuwbare energiebronnen, net als de effecten op de toegang tot en de bevoorrading van energie.

2. Sociale pijler

De sociale pijler-effecten zijn (in hoofdzaak) onderverdeeld in de toegang tot een aantal basisdiensten, die dan voor de verschillende doelgroepen kunnen worden ingevuld.

- *Werkgelegenheid en jobkwaliteit* omvat de effecten op werkgelegenheid en op arbeidsvoorwaarden, - omstandigheden en rechten zoals (EC, 2001 & European Council, 2001): de intrinsieke jobkwaliteit (inclusief loon); de ontwikkeling van vaardigheden en levenslang leren; gendergelijkheid; gezondheid en veiligheid op het werk; evenwicht tussen flexibiliteit en zekerheid; inclusie en toegang tot de arbeidsmarkt, organisatie en evenwicht werk-privé; de sociale dialoog;. Daarnaast omvat dit aspect ook de effecten op de toegang tot de arbeidsmarkt en op jobkansen.
- *Inkomensongelijkheid* omvat effecten op de inkomenskloof tussen rijk en arm. Dit kan leiden tot bestaansonzekerheid (t.g.v. bvb. energie-armoede). Inkomensongelijkheid wordt ook in de hand gewerkt door een groter wordende kloof tussen opgeleiden en niet-opgeleiden en door een versterking van achterstelling- en uitsluitingsmechanismen t.a.v. kwetsbare groepen (VSDO, 2010). Ook effecten m.b.t. inkomensautonomie kunnen hier meegenomen worden.
- *Onderwijs*: omvat effecten op de toegang tot en de kwaliteit van onderwijs. Dit kunnen effecten zijn op gelijkheid, integratie van nieuwkomers, competentieverruiming en leerdoelstellingen, toekomstige jobkansen, veiligheid, levenslang leren, inclusief onderwijs enz. Alle effecten die de –Europese- doelstelling om tot een dynamische en competitieve kenniseconomie te komen, kunnen beïnvloeden, kunnen hier ook relevant zijn (VSDO, 2010).
- *Welzijn en volksgezondheid* omvat o.m. effecten op de toegang tot en de kwaliteit van sociale bescherming; de lange-termijn gezondheidszorg en de ouderenzorg (ECORYS & IZA, 2010). Specifieke effecten kunnen betrekking hebben op individueel risicogedrag (door tabaksgebruik, door ongezonde voeding, door onvoldoende lichaamsbeweging, seksueel overdraagbare aandoeningen, depressies en (pogingen tot)zelfdoding. Dit individueel risicogedrag kan maatschappelijke oorzaken hebben (VSDO, 2010). Daarnaast beïnvloeden leefmilieufactoren de volksgezondheid (zie hoger).
- *Huisvesting* omvat o.m. effecten op aanbod van en recht op kwaliteitsvolle huisvesting; dit omvat ook effecten op het aanbod aan sociale huurwoningen, segregatie en uitsluiting (VSDO, 2010). De Vlaamse Wooncode stelt dat *'Iedereen heeft recht op menswaardig wonen. Daartoe moet de beschikking over een aangepaste woning, van goede kwaliteit, in een behoorlijke woonomgeving tegen een betaalbare prijs en met woonzekerheid worden bevorderd.'* Voorts moedigt het Vlaamse woonbeleid bij de bouw, aanpassing, verbetering of renovatie van woningen

het prijsbewust gebruik van ecologisch verantwoorde bouwmaterialen en bouwwijzen aan (Vlaamse Wooncode, 2005).

- *Cultuur* omvat o.m. effecten op cultuurparticipatie en vrijetijdsbesteding (o.m. effecten op sport, vrijwilligerswerk en verenigingsleven), en toegang tot sociale netwerken (zie ook het zgn. Participatiedecreet of 'decreet houdende flankerende en stimulerende maatregelen ter bevordering van de participatie in cultuur, jeugdwerk en sport' <http://www.cism.vlaanderen.be/participatiedecreet/>). Daarnaast wordt nagegaan of er effecten zijn op cultuur als motor voor transitie naar duurzame ontwikkeling, en dit in drie domeinen: de publiek-dialogische ruimte, de leer- en ervaringsruimte en de ruimte voor verbeelding (VSDO, 2010).
- *Mobiliteit* omvat de effecten op de toegang tot mobiliteit (bereikbaarheid, toegankelijkheid, voorzieningen voor collectief vervoer (openbaar vervoer en bedrijfsvervoer), maar ook op de duurzaamheid van mobiliteitsbeslissingen (toepassen van het STOP-principe, stimuleren van fietsen en bromfietsen; stimuleren van 'modal shift'). Het Ideeënboek Duurzame Mobiliteit (<http://www.mobielvlaanderen.be/verkeersbeleid/verkeersbeleid13.php>) kan hier inspiratie bieden. Effecten op mobiliteit kunnen betrekking hebben op de betaalbaarheid, sociale rechtvaardigheid, uitsluiting, veiligheid, efficiëntie en respect voor milieu (Mobiliteitsplan Vlaanderen, 2011).
- *Respect voor mensenrechten* omvat de effecten op de fundamentele rechten. Deze rechten zitten niet alleen vervat in titel II van de Belgische Grondwet (bijv. art. 19 m.b.t. vrijheid van meningsuiting en van religie; art. 23 m.b.t. het recht op menswaardig leven; art. 22bis m.b.t. de rechten van het kind), maar ook in internationale standaarden. Hierbij kan worden verwezen naar de internationale mensenrechtenverdragen (VN, Raad van Europa) maar ook naar het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie, dat door de lidstaten moet worden gerespecteerd wanneer zij het recht van de Unie ten uitvoer brengen. Regelgeving kan door nationale en internationale rechtbanken worden getoetst op haar overeenstemming met de mensenrechten. Wat economische, sociale en culturele rechten betreft, is de Vlaamse overheid ertoe verplicht om door progressief wetgevend optreden te komen tot een steeds verdere verwezenlijking van deze rechten. Wat burgerlijke en politieke rechten betreft, kan zij deze rechten enkel inperken wanneer dit noodzakelijk is in een democratische samenleving in het belang van hogere doelen zoals de bescherming van de openbare veiligheid of de openbare orde, of de bescherming van rechten en vrijheden van anderen.

3. Economische pijler

- *Investerings en competitiviteit* omvat de effecten op de competitiviteit op bedrijven, KMO's en andere organisaties.
- *Internationalisering* omvat de effecten op uitvoer (en aantal exporterende bedrijven) en op het aantal buitenlandse directe investeringen (Pact 2020, 2009).
- *Innovatie* (uitgaven O&O, patenten) omvat de effecten op de omzet uit nieuwe of verbeterde producten en diensten; op de vertegenwoordiging van speerpunt domeinen (ICT, gezondheidszorg, logistiek, slim elektriciteitsnetwerk); op

het aandeel werkenden in kennisintensieve sectoren; op het aantal patentaanvragen, op de verspreiding van innovatie over alle sectoren, bedrijfstypes en maatschappelijke geledingen; net als de effecten op de overheidssteun voor eco-innovatie (Pact 2020, 2009). De Europese Commissie (2009 Annex 3, p. 36) stelt een 'innovation checklist' voor met een lijst potentiële effecten op innovatie.

- *Ondernemerschap & KMO's* omvat de effecten op de ondernemingscultuur en op de oprichtingsratio (specifiek bij bepaalde groepen zoals vrouwen, allochtonen en ouderen); op de doorgroei van ondernemingen en op de draagkracht en de veerkracht van KMO's (Pact 2020, 2009). De Europese Commissie (2009) maakt een onderscheid tussen:
  - Financiële effecten op KMO's
  - Substantiële effecten op KMO's (door de verplichting om de aard van de dienst/het product aan te passen aan nieuwe standaarden)
  - Administratieve effecten (is ook relevant buiten de KMO-context);
- *Infrastructuur & logistiek* omvat de effecten op de bereikbaarheid van de economische poorten via verschillende transportmodi, de effecten op mobiliteitsstromen en op de milieudruk van verschillende mobiliteitsmodi; effecten op het dynamisch beheer van de vervoerstromen om de infrastructuur ten volle te benutten (Pact 2020, 2009).
- *Eco-efficiëntie en energie-efficiëntie* is een vergelijking van de milieudruk/energiegebruik die een sector/regio teweegbrengt met een activiteitenindicator van deze sector/regio. Een winst in eco-efficiëntie leidt slechts tot winst voor het milieu wanneer de druk ook in absolute cijfers daalt (MIRA, 2011). Effecten op eco-efficiëntie betreffen dus effecten op de ontkoppeling tussen milieu-impact/energiegebruik & economische groei. Dit omvat de effecten op materiaal- en energie-efficiëntie in verschillende maatschappelijke sectoren; de effecten op het energiegebruik en de effecten op de economische activiteit dat uit eco-efficiënt beleid voortvloeit.

4. Institutionele pijler

- *'Brussel'* omvat de toepasbaarheid en het effect van het beleidsinitiatief in Brussel. De 'Brusseltoets' heeft enerzijds betrekking op de toepasbaarheid van de voorgestelde regelgeving in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad. Anderzijds heeft de Brusseltoets betrekking op het effect van voorgestelde regelgeving op de band tussen het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad en de rest van Vlaanderen. Is er rekening gehouden met de bevoegdheidsverdelende regels in Brussel-Hoofdstad en de aanwezigheid van andere institutionele actoren? Is er overleg geweest met de Vlaamse Gemeenschapscommissie of andere actoren in Brussel? Is er rekening gehouden met de specifieke situatie van Brussel (centrum-functie, meertaligheid van de bevolking, demografische situatie); met de ambitie van de Brusselnorm van de Vlaamse Gemeenschap (doelpubliek van 30% van de Brusselse bevolking bereiken), en houdt de voorgenomen regelgeving rekening met de gelijkheid tussen de inwoners van het Nederlandse taalgebied en het doelpubliek van de voorgenomen regelgeving in Brussel-Hoofdstad?

- De effecten op *lokale besturen* omvat de effecten en weerslag op gemeenten, OCMW's, de intercommunales of de provincies. In lijn met de verplichting die vasthangt aan een nota aan de Vlaamse Regering om te rapporteren over de weerslag op lokale besturen, gaat het om effecten op het personeel, de werkingsuitgaven, de investeringen en schuld, en de ontvangsten.

4. Ondersteuning en helpdesk:

Dossiereigenaars kunnen voor het opmaken van een Quick Scan ondersteuning krijgen van een helpdesk die is samengesteld uit vertegenwoordigers van de verschillende Vlaamse beleidsdomeinen, vertegenwoordigers van entiteiten die een specifieke toets hebben of plannen, en – eventueel – aangevuld met expertise uit de cellen wet kwaliteit.

De dossiereigenaar kan bij de helpdesk terecht voor richtlijnen en ondersteuning bij het invullen van de Quick Scan, voor ondersteuning bij specifieke vragen, en het verlenen van advies over de kwaliteit van het proces.

U kunt de helpdesk contacteren op QuickscanDO@dar.vlaanderen.be.